

[Justitsministeren.]

gerne til lovforslaget, skal jeg anbefale det til det høje tings velvillige behandling.

Handelsministeren (Tyge Dahlgaard): Hermed har jeg den ære for det høje folketing at fremsætte forslag til lov om egnsudvikling.

Da det er tredje gang, folketinget inden for et kortere åremål får forelagt forslag til en egnsudviklingslov, kan der være grund til, at jeg nærmere motiverer forslaget.

Siden den første egnsudviklingslov blev gennemført i 1958, har der været debat omkring denne lovgivning. Som bekendt kunne der i tinget ikke skabes enighed om vedtagelsen af hverken 1958- eller 1962-loven. Det er imidlertid mit indtryk, at den opfattelse mere og mere har vundet terræn blandt tingets medlemmer uanset politisk tilhørsforhold, at der er behov for en lovgivning, som tager sigte på at skabe en bedre økonomisk balance mellem landets forskellige egne og at øge udnyttelsen af produktive ressourcer i de dele af landet, som hidtil har fået for ringe andel i den økonomiske vækst.

Overvejelserne om revision af loven har stået på i længere tid. Arbejdet hermed påbegyndtes af min forgænger i handelsministerembedet, Lars P. Jensen, som optog drøftelser om lovens revision med de større lokale egnsudviklingsråd. Lovforslaget bygger på erfaringer indvundet ved lovens administration og tager sigte på at imødekomme den kritik, der har været rejst mod loven. Nogle har kritiseret, at loven har haft for bred geografisk anvendelse. En del af denne kritik beror på egnsudviklingslovens revision i 1962, hvor man indarbejdede den dagældende industristøtte-lovs bestemmelser i egnsudviklingsloven, således at visse bestemmelser i loven kom til at gælde også uden for egnsudviklingsområderne. I administrationen af loven har man dog været tilbageholdende med at støtte projekter uden for egnsudviklingsområderne. Jeg mener også, at man efterhånden har indsnævret de områder af landet, hvor loven har fundet anvendelse, i takt med spredningen af erhvervslivet siden 1958.

Jeg finder det imidlertid naturligt, at

man tager kritikken til efterretning og søger egnsudviklingsområderne klarere defineret. Under udarbejdelsen af lovforslaget har det været overvejet at opstille nærmere kriterier for afgrænsningen af egnsudviklingsområderne, men jeg har ikke fundet dette hensigtsmæssigt. Erhvervsudviklingen foregår under stadige geografiske forskydninger, og faste kriterier kan gøre administrationen af loven usmidig. Også i udvælgelsen af egnsudviklingsområderne må der være fleksibilitet.

Det må også være muligt at anvende lovens bistand i områder, hvor lokale vanskeligheder opstår, f. eks. internationale konjunkturvekslinger, som ugunstigt påvirker den regionale erhvervsaktivitet.

Efter lovforslaget skal bistanden fremover alene anvendes til fremme af den erhvervs-mæssige udvikling i egne af landet, hvor dette må antages at være af væsentlig betydning for befolkningens adgang til at opnå andel i samfundets almindelige økonomiske, sociale og kulturelle fremgang. Det vil praktisk udtrykt sige, at loven kun kan finde anvendelse i særligt behovsprægede områder.

Afgørelsen af, hvilke områder der kan komme i betragtning, træffes af handelsministeren efter indstilling fra egnsudviklingsrådet.

Inden for de udpegede egnsudviklingsområder får egnsudviklingsrådet ansvaret for udformningen af en mere detaljeret lokaliseringspolitik. Der skal ved ydelsen af bistanden tilstræbes en for erhvervslivet hensigtsmæssig lokalisering, og rådet skal tilstræbe et samarbejde med andre udviklingsfremmende foranstaltninger, som det offentlige står for.

Jeg vil gerne fremhæve, at egnsudviklingsloven ikke er en planlægningslov. Man tilsigter ikke en dirigering af erhvervslivets lokalisering. Jeg fremhæver dette, fordi der har været røster fremme om, at man med egnsudviklingsloven ville dirigere erhvervslivet. Dette er ikke hensigten, og det er heller ikke muligt allerede af den grund, at virksomhederne er frit stillet med hensyn til, om de vil søge bistand efter loven.

Et andet hovedpunkt i kritikken har været, at bistanden i henhold til egnsudviklingsloven ikke har kunnet fremme den erhvervs-mæssige udvikling i den udstræk-

[Handelsministeren.]

ning, der er behov for inden for de enkelte områder. Denne del af kritikken kommer navnlig fra lokale instanser. Jeg tænker på de lokale egnsudviklingsråd, som samstemmende — måske med en enkelt undtagelse — har givet udtryk for nødvendigheden af, at bestemmelserne om ydelse af finansieringsbistand udbygges.

Fra anden side har man vel støttet selve egnsudviklingstanken, men har samtidig fremhævet, at staten ved ydelsen af økonomisk bistand til erhvervslivet — hvad enten den nu sker i form af garanti, lån eller tilskud — ikke bør gribe ind i markedsmekanismen med risiko for forvridding af erhvervsstrukturen. Det har også været anset for uheldigt, at der for egnsudviklingsområderne blev indført særordninger, som afveg fra de i samfundet almindeligt gældende lånevilkår.

Den form for sympati, der her kommer til udtryk, er mildest talt platonisk. Når tanken om en egnsudviklingspolitik overhovedet melder sig, skyldes det jo netop, at de almindelige vilkår, som gælder for erhvervslivet, hvad enten der er tale om en helt fri markedsmekanisme eller generelle reguleringer, ikke på hensigtsmæssig måde dækker de behov, der er i egnsudviklingsområderne. Det offentlige må derfor søge at bøde herpå. Man kan efter min opfattelse ikke oprigtigt tale med sympati om egnsudviklingstanken, hvis man ikke samtidig går ind for effektive foranstaltninger, som i rimelig grad kan rette geografiske skævheder i landets erhvervs-mæssige udbygning op.

Jeg har også svært ved at se, at der i den tid, egnsudviklingsloven har bestået, er sket forvridding af erhvervsstrukturen eller anden skade for samfundet. Udviklingen har tværtimod vist, at industrien efterhånden har bevæget sig ud til områderne uden for de traditionelle industrielle tyngdepunkter, altså netop til de områder, egnsudviklingsarbejdet sigter på.

Ved lovens bistandsordninger er hovedvægten lagt på at sikre virksomhederne et kapitalgrundlag, som kan lette deres start.

Bestemmelsen om ydelse af garantier for lån til anlægsfinansiering er fortsat et centralt punkt. De garanterede lån forudsættes som hidtil optaget på det almindelige kapi-

talmarked, men for at forbedre belåningsmulighederne har man — for fast ejendom — forlænget garantiernes løbetid således, at der kan gås op til 30 år, hvorved man kan inddrage nye kredse af långivere. Omvendt har man reduceret løbetiden for garantier for lån til maskiner til 10 år.

Lovforslaget bevarer den gældende hjemmel til at kunne yde lån af statskassen, hvis lån på det almindelige kapitalmarked ikke har kunnet opnås på almindelige markedsvilkår. Adgangen hertil foreslås udvidet til også at gælde, hvor lån ikke har kunnet opnås på de vilkår, der i øvrigt har været forudsat i et garantitilsagn. Der tænkes her på f. eks. lånets løbetid, som i en del tilfælde er blevet væsentlig kortere end forudsat i tilsagnet. Denne adgang til at yde lån har jævnligt været kritiseret. Jeg anser bestemmelsen for nødvendig. Man kan ikke acceptere, at statens tilsagn ikke effektueres. I øvrigt vil jeg pege på, at bestemmelsen hidtil ikke har været taget i brug bortset fra finansiering af enkelte virksomheder på Færøerne. Her tror jeg imidlertid nok at man vil erkende at forholdene er specielle.

Det er indlysende, at lånemuligheden — også i statskassens egen interesse — kun kan komme på tale, hvis ingen anden rimelig løsning i den enkelte sag byder sig.

Som noget nyt foreslås skabt hjemmel for ydelse af garantier for driftslån samt tilskud til kompensation for særlige udgifter og tab, som måtte fremkomme ved lav produktivitet som følge af arbejdskraftens manglende rutine. Jeg skal ikke gå i detaljer vedrørende disse to nydannelser, men hen-vise til de udførlige bemærkninger herom i lovforslaget. Jeg vil imidlertid fremhæve, at disse former for bistand i hvert enkelt tilfælde må kræve en stærk motivering, og ordningerne tager alene sigte på at støtte en virksomhed i dens start, hvor særlige vanskeligheder melder sig. På længere sigt må virksomhederne klare sig selv.

Det gælder i det hele, at hovedsynspunktet for ydelsen af finansieringsbistand til erhvervsvirksomheder tilstræber oprettelse af virksomheder på et sundt forretningsmæssigt grundlag, indebærende en fornuftig produktivitet og rentabilitet. Almindelige erhvervsøkonomiske synspunkter må så afgjort træde i forgrunden. Lovforslaget må

[Handelsministeren.]

i denne henseende ses som et stykke praktisk erhvervs politik.

Den særlige bistandsordning, der har bestået for kommuner til at opnå statslån til finansiering af erhvervsbygninger med henblik på udleje eller salg, har vist sig at virke meget effektivt. Ordningen foreslås derfor opretholdt, men ændret noget, således at man eventuelt kan yde lån ud over den nugældende sats på 75 pct. af anskaffelsessummen til kommuner med en svag økonomi. Begrundelsen er, at kombinationen egnsudviklingsområde og små kommunale økonomiske ressourcer ofte går hånd i hånd.

Derimod har jeg ikke fundet det hensigtsmæssigt at opretholde den tilsvarende adgang til at yde lån til ideelle sammenslutninger. Så længe ordningen har bestået, har der kun i tre tilfælde af private sammenslutninger været opført industrihuse med statsstøtte til et samlet beløb af knap 400.000 kr. Når denne bestemmelse ikke har fundet større anvendelse, skyldes det vanskelighederne for de pågældende selskaber ved at tilvejebringe egenkapital.

Den gældende adgang til også at yde lån til kommuner til anskaffelse af industriarealer foreslås ophævet. Administrationen heraf har været henlagt til arbejdsministeren, og i forståelse med denne har man hidtil forbeholdt de bevilgede midler til industrihuse, som havde den største egnsudviklingsmæssige effekt.

Kommunernes erhvervelse og finansiering af jord til industriformål synes mere hensigtsmæssigt at kunne løses i forbindelse med overvejelserne vedrørende det offentliges almindelige jordpolitik.

Der er ikke i lovforslaget optaget bestemmelser af bevillingsmæssig karakter, idet de nødvendige bevillinger vil blive søgt på de årlige finanslove.

Siden 1958 er der ydet garanti- og lånetilsagn i 268 tilfælde til et samlet beløb på i alt 284.416.000 kr. Heraf er de 11.220.000 kr. ydet som statslån til færøske virksomheder.

Lån til opførelse af industrihuse er til i dag ydet i 57 tilfælde med et samlet beløb på i alt 44.992.000 kr. Tilskud til projektering er ydet med i alt 6.038.000 kr. Heraf er 4 mill. kr. alene anvendt til

kaliboringerne ved Suldrup. Tilskuddene er betinget således, at de skal tilbagebetales, såfremt der iværksættes en produktion på grundlag af det støttede projekt.

Det er min tro, at man vil kunne opretholde en passende aktivitet stort set inden for de bevillingsrammer, man hidtil har arbejdet efter. Dog vil jeg finde det ønskeligt, at der skaffes udvej for nogen forhøjelse af rammerne for ydelsen af lån til kommuner til opførelse af erhvervsbygninger samt til ydelsen af tilskud.

I lovforslaget er optaget bestemmelser om en omorganisering af den hidtidige administration. Denne omorganisering vil også få konsekvenser for administrationen af andre love under handelsministeriet om finansiel bistand til erhvervslivet.

Efter forslaget henlægges den beslutende myndighed til selve egnsudviklingsrådet, alene med den undtagelse, at handelsministeren foretager afgrænsningen af egnsudviklingsområderne, og at han kan kræve sig forelagt sager af særlig økonomisk rækkevidde.

Rådets daglige forretninger og udførelsen af dets beslutninger foreslås henlagt til et direktorat.

Denne selvstændiggørelse af administrationen og dens udskillelse fra handelsministeriets departement åbner samtidig mulighed for en udflytning til provinsen. Det er som nævnt i bemærkningerne til lovforslaget min agt at placere administrationen i Jylland, hvorimod jeg endnu ikke har taget stilling til spørgsmålet om, i hvilken by administrationen bør placeres.

For yderligere at gøre udflytningen effektiv agtes administrationen af forskellige love om bistand til erhvervslivet overdraget direktoratet. Dette vil muliggøre udflytning af en statslig administration, som vil få et personale på ca. 35 ansatte.

Det er yderligere tanken, at der i forbindelse med direktoratet skal etableres en konsultativ virksomhed, som navnlig sigter på det jyske erhvervsliv, bl. a. med hensyn til eksportkreditordningen og lovgivningen om produktivitetsfremmende foranstaltninger. Det er min opfattelse, at man herved mere effektivt end hidtil kan støtte den erhvervs mæssige udbygning i de områder, hvor en væsentlig del af den industrielle udvikling vil ske i årene fremover.

[Handelsministeren.]

Administrationens placering i Jylland kunne måske give anledning til bekymring fra Lolland-Falster og Bornholm. Men administrationen vil bestræbe sig for, at ulemperne bliver minimale, og jeg har da også fået det indtryk, at de lokale egnsudviklingsudvalg i disse to amter har kunnet tilslutte sig tanken om, at egnsudviklingsadministrationen flyttes til Jylland.

Udflytningen af administrationen og oprettelsen af et direktorat vil medføre visse merudgifter. De kan dog holdes inden for en størrelsesorden af 300.000-400.000 kr.

Jeg håber, lovforslaget kan få en så hurtig gang i tinget, som en forsvarlig behandling tillader. Ikke mindst for at undgå for store ulemper i forbindelse med udflytningen og den personalemæssige uro, der nødvendigvis må opstå omkring dette spørgsmål, vil det imidlertid være heldigt, om en afgørelse hurtigt kan træffes.

Jeg skal hermed anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Jeg har endvidere den ære for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om garantier for lån til industrivirksomheder*.

Dette lovforslag må ses i forbindelse med de ændringer, der tilsigtes i egnsudviklingsloven ved det af mig samtidig hermed fremsatte forslag til en ny egnsudviklingslov.

I min redegørelse for dette sidste lovforslag fremhævede jeg, at forslaget indebar, at den hidtidige hjemmel til at yde finansiel bistand til industrivirksomheder uden for egnsudviklingsområderne udgik af loven som følge af de begrænsninger, forslaget tilsigter i lovens geografiske anvendelse.

Det er imidlertid min opfattelse, at der fortsat vil være behov for — og en væsentlig samfundsmæssig interesse forbundet med — at der i et vist omfang kan ydes bistand til industrivirksomheder også uden for egnsudviklingsområderne.

Lovforslaget tager ikke sigte på at genoplive de bestemmelser, der udgår af egnsudviklingsloven; og den bistand, der i hen-

hold til forslaget kan ydes til industrivirksomheder uanset deres beliggenhed i landet, er væsentlig mindre omfattende end den, der kan ydes efter egnsudviklingsloven.

Jeg skal således pege på, at garantierne maksimalt kan gå op til 80 pct. af den pågældende investering mod egnsudviklingslovens 90 pct., at løbetiden ikke kan overstige 20 år mod egnsudviklingslovens 30 år, og at der ikke som i forslaget til egnsudviklingsloven kan ydes statslån i stedet for garantier, hvis lån ikke kan opnås på sædvanlige markedsvilkår.

Der er stillet forslag om en årlig garantiramme på 30 mill. kr.

Hvad angår forslagens statsfinansielle virkninger, skal jeg bemærke, at bistanden som følge af, at den har karakter af garanti for lån, kun vil belaste statskassen i det omfang, ydede garantier bliver effektive.

Jeg finder forslagens fremsættelse motiveret ved, at udviklingen fremover kan medføre, at den enkelte virksomhed vil blive stillet over for så store krav til investeringer, at det er ønskeligt, at staten kan bistå ved finansieringen som foreslået.

Jeg skal i øvrigt herom henvise til bemærkningerne til lovforslaget.

Det er hensigten at henlægge administrationen af loven til det direktorat, der forudsættes oprettet i det fremsatte forslag til lov om egnsudvikling.

Med disse bemærkninger vil jeg gerne anbefale lovforslaget til det høje tings hurtige og velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov om udførsel af fisk og fiskevarer.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 74) findes i tidenden sp. 1460).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.